Eadem ipsa mortua, ad itam reuocatur.

xit, & ad propria feliciter remeauit. Indicare enim possumus, quantus in præsenti miraculo fuit parentum fletus præ gaudio, laus populi præ triumpho. Putasne, cum quo gemitu, quantaq; deuotione, Gloria in excelsis Deo, cecinerũt, qui per sacrum antistitem diuina videre mysteria meruerunt? Potuit ille plebem suam de casu cuiuslibet periculi imminentis eripere, qui vitam mortuæ valuit restaurare.

Anno 545 obdormit vir sanctissimus in Domino, auctore Sigeb. in Chron.

INTER huiusmodi igitur virtutum suarum insignia, elegit beatissimus Remigius athleta Christi, transitum lethiferi soporis excipiens, procellam mundi, senio iam vrgente, deserere, & ad portum cælestis habitaculi peruenire. Post cuius obitum tanta ad sui corporis patrocinia fidelibus remediũ tribuatur, tantis vt agnoscatur viuere meritis, quantis fulget exemplis. Huius vero pœna dinoscitur defuisse martyrio, non deuotio confessioni. In illis ergo diuinis templorum oraculis, vbi eius patrocinia venerantur, quicquid cum fide petitur, inuenitur: & quod speratur studio, præstatur effectu. Profusis ergo vnanimiter precibus exoremus, vt nobis vitæ salutaris spatio indulgentiam delictorum obtineat intercessio sancti Remigij pontificis cum auxilio redemptoris. Det etiam deprecatio eius generaliter in hoc mundo tranquilla pacis tempora, qui promisit iustis æterna præmia, Amen. VII.

S. Remigium 70 & amplius annos in Episcopatu exegisse scribit Greg. Turon. de glor. confess. cap. 69.

Translationem S. Rhemigij Rhemensis Archiepiscopi, cuius festum hac die agitur, aliasq; eiusdem sancti translationes partim ab Hincmaro Rhemensi Archiepisc. partim à Flodoardo Presbytero conscriptas, vitæ S. Remigij per eundem Hincmarum subiectas 13. Ianuarij, quando natalitius eius dies celebris est, ostendes. De Translationis eius solennitate agitur in Capitul. Regũ Franc. lib. 2. c. 35. & Concil. Moguntin. c. 36. itemq; in Concil. Pistens. c. 3. vbi hæc verba: Communi placito cõstituimus vt vsq; ad Missam S. Remigij, id est Kal. Octob. & c. Missa ibi pro solennitate accipitur, more Francorum, quemadmodum & in Capitul. Regum Franc. lib. 2. c. 18. De eadem festiuitate hac die celebrari solita agit Gregor. Turon. hist. Franc. lib. 8. c. 21. Vide Bar. in notis Martyrol. Rom. hac die.

AN. 640. *VITA S. LEODEGARII EPISCOPI AVGVSTODVNENSIS ET MARTYRIS, AVTHORE VRSINO, QVI EAM SCRIPSIT, iubente Ansoaldo Pictauorum Episcopo, Stylum passim nonnihil elimauit F. Laur. Surius.*

2. OCTOB.

DOMINO, sanctoq; Pictauorum pontifici Ansoaldo, peccator Vrsinus.

Iussioni obtemperans vestræ, beatissime papa, summopere vrgente Audolpho, patre monasterij B. Maxentij, vt de vita & passione B. Leodegarij, pauca è multis eius bonis commemorando scriberem: equidem opus suscipere atq; etiam edere cupiebam, sed imperitia & simplicitas mea atq; iners facundia non valet explicare tanti viri virtutes. Cuius quidẽ patientia modernis innotuit temporibus, sed multa iam ante perpessus est, quæ nemo nouit, nisi ille solus, cui ea intrinsecus exposuit. Nam finis operis ostendit extrinsecus, quanta intus clam & nemine conscio sit operatus. Quæ tamen mihi de eius vita cognita sunt multorum relatione comperta, quamquam rustico sermone vobis imperantibus, edere conatus sum: in quibus si interdum prolixioribus verbis vsus videbor, feci id, vt à veritatis linea non discederem. Si quid vero ex eius virtutibus prætermisi, non studio id factum est, sed ignorantia. Puto autem, etiam si quis multa sermonis sublimitate & eloquentia huius viri Dei res gestas apertius explicare velit, non posse id citra mendacij notam fieri. Poteram fortassis etiam ego, annuẽte Deo, occultis & incognitis verbis vti: sed ea causa nolui, vt rustici & illiterati me possint intelligere, & homines pij ac Deo deuoti eius imitari exempla appetant, cuius miracula cognouerint. PRAEFAT.

S. Leodegarius puer, literis admonetur.

IGITVR B. Leodegarius ex Francorum præcelsa & nobilissima progenie ortus, in primis ætatis initiis à parentibus in Clotarij Regis palatium adductus est: nec diu post ab eodem Rege Didoni Pictauensis vrbis præsuli, auunculo scilicet suo, literarum studiis imbuendus traditus est. Is autem præsul cuidam Dei sacerdoti, viro eruditissimo eum erudiẽdum commendauit, qui etiam per multis annis magna cura eum docuit, ac deinde bene institutum Episcopo reddidit. Receptum autem Episcopus suo cubiculo sub disciplinæ custodia adhibuit, vt quemadmodum ipse se castum corpore conseruârat, ita illum quoq; sui similem efficeret. Quamobrem etiam crebertime illum admonendo dicere solebat, vt se virginem conseruaret, quô posset in Ecclesia Dei dignum electionis effici vas. Optabat enim illum eius ciuitatis post se Episcopum habere. I.

Fit Diaconus, inde Archidiaconus.

CVI quidem rei cum illum cerneret aptum & idoneum, annos fere viginti natum, Diaconum ordinauit. Deinde nõ multo elapso tempore Archidiaconus effectus, omnibus eius diœcesis Ecclesiis ab eodem pontifice prælectus atq; prælatus est. Erat enim egregie facundus, corporis statura procerus, inter plerosq; pulcherrimus, adspectu decorus, suauis eloquio, ingenio peracutus, prudẽtia prouidus, Dei zelo & amore feruidus, perpetuæq; virginitatis custos. Scripturæ diuinæ, tum etiam pontificij & ciuilis iuris cognitione pene omnes eius parochiæ, quam administrandam susceperat, habitatores antecedebat. Intantum vero & seniores, & æquales, & inferiores omnes superabat, vt eloquentia eius grata esset omnibus, qui cum illo loquerentur: mœstosq; afficeret lætitia, & criminibus obnoxios ad disciplinæ studium reuocaret. Et breui quidem temporis spatio, sub illo antistite magnam pacem Pictauensi solo regiminis sui prouidentia conciliauit. II.

Multæ eius corporis & animæ dotes.

Præficitur monasterio S. Maxentij.

*Blitilde.

CVM autem pater monasterij in S. Maxentij honorem conditi, obiisset, iussu eiusdem pontificis illud regendũ suscepit. Quod sex fere annis ille gubernans, & structuris & magnis opibus ditauit. Interea vero & Episcopo suo egregie probatus, & præ omnibus clarus habitus est, tantaq; nominis eius fragrantia in partes omnes dimanauit, vt in ipsum etiam Regis palatium penetrârit. Per id tempus minor Clotarius Rex cum *Batilde matre regni Francorum habenas moderabatur. Qui cum eius prudentiam auditione accepissent, cuperentq; eum apud se in palatio habere, petiêrunt ab Episcopo, vt ei faceret copiam cum ipsis in palatio manẽdi. Episcopus statim iussa complens, magnis rebus instructum, & sapientiæ floribus redimitum, eum misit ad illos: qui eum sane honorifice acceperunt. Ille vero intra paucos dies virtute & integritate sua, sermonisq; comitate id consecutus est, vt Rex & Regina & pleriq; pontifices eum præcipue charum haberent, consensuq; omnium, maxime Francorum, Episcopi functione dignus proclamaretur. Itaq; ab omnibus electum, Augustuduni, quæ est Heduorum ciuitas, Episcopum curârunt ordinandum. Quo munere *decem annis strenue functus cum esset, Clotarius rex, qui eum promouerat, excessit è viuis. III.

Creatur Augustuduni Episcopus.

*tribus, corrigit Bar.

Childericus eligitur Frãcorum Rex.

TVM vero B. Leodegarius Episcopus id audiens, celeriter ad palatium profectus est, & cum aliis de rege constituendo tractare cœpit: cumque comperissent Childericum Austrasiorum regem adolescentem, pro sua ætate regnum optime administrâsse, quædam Francorum pars eum voluit habere regem. Porro Ebroinus, qui sub Clotario Rege Maior domus fuerat, Theodoricum fratrem Childerici nitebatur Clotario subrogare. Eius autem nomẽ tum erat odiosum apud Francos, vt qui illo rursus iugo premendos se vererentur, quod sub Clotario per eum experti essent. Itaque Ebroini consilio posthabito, Childericum Francorum Regem elegerunt. Cernens ergo Ebroinus se destitutum, consiliumq; suum prorsus negligi, multo timore correptus, petiit à Rege, vt rebus omnibus derelictis, permitteret ipsi vita incolumi degere in monasterio. Illo sic rogante, & Leodegario quoque pro eo intercedente IV.

Ebroinus efficitur monachus.

Rex

Rex assensit, & ilico eum ad Luxouiensem monasterium ablegauit, vt illic monasticum institutum complecteretur. Deinde in regno confirmatus Childericus Rex germanum suum Theodoricum cuidam seruo Dei conseruandũ ac nutriendum commisit: porro Leodegarium Episcopum omni domui suæ præfecit, & in omnibus Maiorem domûs esse voluit.

V. Is ergo ea accepta potestate, quicquid aduersus priscorum Regum & magnorum procerum leges comperit inepte introductum, cum esset vita & moribus inculpatis, ad pristinum reduxit statum. Vsque adeo vero totũ Francorum regnum vsquequaq; restituit, vt omnes se gratularentur Regem habere Childericum, & palatij præfectum Leodegarium. Cum hæc annis fere tribus cum multo decore agerentur, malus dæmon, qui pro insita sibi inuidentia bona destruere solet administris suis, quos idem antistes sibi socios adhibuerat rerum gerendarum, inuidiæ faces admouere cœpit, & per illos inter Episcopum & Regem discordiæ zizaniam seminare. Imminente igitur tum Paschatis celeberrimo die, Episcopus à Rege petiit, vt Augustodunũ Heduorum ciuitatem diem sanctissimum celebraret. Non abnuit Rex, sed Episcopi precibus studet obsequi. In ipsis igitur vigiliis Paschæ pro antiquo more illis pariter euntibus ad Missarum solennia celebranda, odij seminario adhuc latitante, is qui malorum incentor erat, accedens ad Episcopum, ait: Caueas tibi sancte pontifex. Missarum enim celebritate peracta, iussu Regis interficiendus es. Nam semen nequam, ab hostibus tuis in eius satum pectore, hac nocte exeret sese.

Quidam serunt inter Regẽ & Leodegarium discordiam.

VI. His auditis, dissimulat interim Episcopus, neq; eam rem magni pendens, lætum & serenum vultũ exhibet, inchoataq; Missarum solennia honestissime consummat. Postquam autem ipse & Rex Eucharistiam sumpserant, Rex ad palatium pransurus abscessit: Episcopus vero peracto ministerio, haustoq; cum suis mero, vt sese habet humana fragilitas, Regis animos metuens, cum illis tractare cœpit, quid hac in re agendum videretur. Vbi autem ad Dominum preces fudit, consultius ei visum est, posthabitis omnibus Christum sequi, quam cædi locum dare, ne manus Regis tam festo die sacerdotis sanguine inquinarentur, atq; inde in Francorum odium & contemptum inciderent, vniusq; hominis causa totius populi concertatio & conflictus oriretur. Relicto igitur Rege cunctisq; regni proceribus, pro nihilo ducens, quid in mundo haberetur, eàdem nocte cum paucis iter suscepit, eò profectutus, vbi pauper Christi effici posset. Id vbi Rex cognouit, valde contristatus ac animo mœrens, quendam è fidelibus suis cum magno exercitu post illum misit, qui eum tota nocte insecutus, diluculo assecutus est. Deprecante autem humiliter pontifice, vt liceret ipsi quoq; relicto seculo, vacare Deo in Luxouiensi cœnobio, *mox id ei permissum est. Itaq; celeriter ad monasterium perueniens, Ebroinum iam clericum inuenit, eumq; rogauit, vt si quid in ipsum peccâsset, veniam inuicem peterent, & animorum inter se concordia iungerentur. At tamen Abbate seiuncti, aliquo temporis spatio pœnitentiam agentes, inter monachorũ contuberniatam strenue se gesserunt, vt perpetuo illic in monastico instituto mansuri viderentur.

S. Leodegarius clam abscedit.

*vix.

Cõfert se in Luxouiense monasterium.

VII. Per idem autem tempus Childerico Rege defuncto, frater eius Theodoricus ad regni sceptra peruenit. Id vbi vtriusq; amici compererunt, videre illos cupientes, cum ingenti studio & fauore illos ad propria reuocare mittunt. Itaq; ad monasterium venientes, cogunt eos inde egredi, & ad suas domos reuerti. At illi multum anxij, tandem illorum dilectioni & amicitiæ assentiunt, quippè quos sua causa nouerant prolixi itineris laboribus fatigatos. Cum benedictione ergo Abbatis, inter se pacis concordia iuncti Leodegarius & Ebroinus, Augustodunũ proficiscuntur. Eorum aduentu tota exhilaratur ciuitas, obuiamq; eis procedentes ciues, cum magno triumpho eos excipiunt, multum lætantes, quod reciperent patrem suum, quem olim se gubernatorem amisisse planxerãt. Restituunt igitur eum in sedem suam: & cum ingenti gaudio pariter afficerentur ac tripudiarent, ipse Episcopus voluit altera luce Ebroinum magnis affectum muneribus, honorificè à se dimittere. At Ebroinus non ferens suos vel paux illum quiescere, nocte fugam capessens, ab vrbe recessit, & Austrasios, quos olim aduersarios habuerat, sibi amicos assciuit. Non diu post multis perpetratis sceleribus, cum sibi flagitiorum socios adiunxisset, in Francorum fines per vim inuasit, immanissimamq; exercens Tyrannidem, in Theodorici Regis conspectum venit, atq; ab illo in pristinum gradum restitutus est.

Cum Ebroino redit Augustodunũ.

Ebroinus multis sceleribus obstringit, & à Theodorico restituitur año 685. vt ex Sigeberto notat Baron.

VIII. Ita ergo præfectus palatij & Maior domûs effectus, cogitare cœpit de vlciscendis inimicis, qui eum noluissent habere subregulum, vt author loquitur, id est, Maiorem domûs vel palatij principem. Itaq; instar leonis rugientis, per Francorum terras rugitus eius insonuit, cunctiq;, qui olim aduersus eum egerant, qui tamen cædem effugere potuêre, fugæ præsidia captârunt. Porrò vir Dei Leodegarius instaurandæ plebi suæ intra vrbem suam Heduam sive Augustodunum intentus erat. Reminiscens autem Ebroinus malorum omnium, quæ cum Childerico Rege illum suspicabatur sibi intulisse, adhibitis in consilium hominibus nequissimis, cum eis tractare cœpit, qua ratione illum Episcopum perdere posset. Ex iis vero duo, Diddo & Guaimerus caput malitiæ effecti, aiût se illum rapere posse ex vrbe eius, in eumq; exercere vindictam, quæ Ebroini malitiam exatiet. Illorum promissis exhilaratus Ebroinus, copiosum valde exercitum eis tradidit, cum quo illi festini abiêre Heduam, & vrbem circa mœnia vastare cœperunt. Id cernens vir Dei Leodegarius, zelo magno accensus erga plebem sibi commissam, & Domini exemplo mâlens animam suam ponere pro ouibus suis, easq; lucrifacere potius, quam vni suæ temporariæ saluti consulere, collecto totius ciuitatis clero, cum reliquiis, Crucibus & psallentium choris, Deiq; laudibus obuiam processit hostibus suis, sponteq; se obtulit ad obeundum martyrium, si voluntas percussori non defuisset.

Tractat cũ suis, quomodo S. Leodegarium perdat.

IX. At illi, qui eius capiendi causa venerant, nulla erga sacras reliquias moti reuerentia, eum comprehenderunt. Fertur tunc exclamans dixisse: Gratias ago omnipotenti Deo, redemptori meo, quod me hodie dignatus est glorificare. Ductus est autem ab illis extra vrbem, atq; illic, vt Ebroinus iusserat, eruti sunt oculi eius. Et humano quidem illum orbârunt lumine extrinsecus: at intus mansit illi diuinum lumen. Cumq; eum custodibus tradidissent: in quoddam cœnobium perduxerunt, vbi biennium ferè latuit, & magnum reliquit patientiæ & humilitatis exemplum.

S. Leodegarius Ebroini iussu capitur, & luminibus orbatur.

X. Eodem tempore *Gairinus frater eius, qui ob metum Ebroini cum aliis ab eo profligatis Francorum proceribus, aliis in locis degebat, iussu Regis Theodorici & principis Ebroini, ad palatium reuerti compulsus est. Simul etiam B. Leodegarius ex monasterio, in quo tenebatur absconditus, in Regis Theodorici præsentiam adduci iussus est. Cumq; ambo fratres in principum conspectum venissent, multis contumeliis & opprobriis affecti ab Ebroino, illi sic respondisse feruntur: Nos quidem digne hæc patimur, quia peccauimus Domino: sed maior tamen eius clementia est, qui nos dignatus est ad tantam gloriam vocare. Tu vero miser Ebroine, qui tantam iniuriam irrogas Francorum genti, teipsum potius vlciscceris, dum aliis vitam auferre cupis. Multos quidem decepisti, & à paterno solo exulare compulisti: at tuipse magis etiam exul eris, quandoquidem & temporalem & æternam gloriam cito perdes. Dum enim totius Francię homines excellere meditaris, tuam, qua indignus pręditus es, gloriam amittis.

*Gerinus.

Arguit nequissimum Ebroinum S. Leodegarius.

XI. Hæc vt audiuit Ebroinus, furore magno correptus, iussit ministris, vt Gairinum à Leodegario separarẽt, vti separatim punirentur, nec possent coniunctim eiusmodi sermones proferre. Cum ergo abduceretur Gairinus, B. Leodegarius dixit ei: Æquo feras animo, frater charissime, quod nos isthæc pati oporteat, non enim sunt con-

Rom. 8.

dignę passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Peccata quidem nostra multa sunt, sed supereminet magna Dei omnipotentis misericordia, qui ad abluenda se laudantium delicta semper paratus est. Et nos ad breue tempus hæc patimur, quia mortis debitores sumus: sed si patienter tulerimus, illa nos expectat vita, vbi sine fine lætabimur in cælesti gloria. Deinde ministri ad palum alligatum Gairinum, lapidibus obruere cœperunt. At ille deprecabatur Dominum, ita dicēs: Domine Iesu Christe, qui non venisti vocare iustos, sed peccatores, suscipe spiritum serui tui: & qui me ea gratia dignatus es, vt instar martyrum lapidibus vitam istam mortalem amitterem, mihi quoq; clementissime des veniam scelerum meorum. Hęc dicens, inter verba orationis supremum efflauit spiritum.

S. Gairinus frater Leodegarij lapidibus opprimitur.

XII. Et B. quidem Leodegarius cupiebat cum fratre sanguinem fundere, vt simul mererentur coronari: sed Ebroinus eius obitum differre volens, vt per pœnas diu productas ei æternas quoq; conciliaret, & ne corona frueretur martyrij, immo vero etiam præmiis gloriæ sempiternæ priuaretur, iussit eum nudis pedibus per quandam piscinā traduci, in qua erant petræ instar clauorum acutæ. Deinde euulsis iam oculis, humi eum prosterni, linguamq; & labia incidi, vt ablatis oculis, pedibus contritis & conscissis, lingua & labiis incisis, membrorū vsu erepto, corporis viribus omni ex parte eneruatis, vt nec oculis posset terram cernere, nec pedibus ingredi, nec linguæ officio laudare creatorem: tandem in blasphemiam rueret, atq; ita salute omni priuaretur, quam, laudando Deum, sibi ingentem cælitus obtinuisset. At vero, qui sine voce corde audit Deus, magisq; rogatur corde contrito, quam elatione superborum, vocem tacentis propensius audiuit, quam elatè loquentis. Ille enim vir sanctus diuinū implorabat auxilium, non sono vocis, sed cordis humilitate. Nam cum se omni humano præsidio destitutum cerneret, totis viribus diuinum sibi adesse poposcit. Itaq; quantum humana impietas eum à supernis abstrahere moliebatur, tantum pietas diuina erigebat ad cælestia.

Ecce tibi immanissimū tyrannū in Ebroino.

Immanes S. Leodegarij cruciatus

Deus intuetur hominis cor.

XIII. Porro Ebroinus Vuaningum quendam ad se vocans, Tu accipe Leodegarium, inquit, quem aliquando vidisti virum superbum, & tuta eum custodia asserua. Aderit enim quandoque tempus, vt ab inimicis suis recipiat, quod meretur. Vuaningus vero eum ad suum perduxit monasterium, q; Fiscanum vocant, in quo erat sanctimonialium cœtus, quibus præerat Childomara Christi ancilla. In eo monasterio B. Leodegarius multis diebus mansit, adhibitis ei custodibus. At vero lingua eius præcisa suum recepit officium, & magnum doctrinæ semen sparsit in populo. Quando autem ad virgines accedebat, tanta, vt fertur, ab eius ore sermonis suauitas manabat, vt mirarentur quicunq; audirent, tanta per illum efficere clementissimum Deum, & morum suorum prauitate damnata, quamprimum ad pœnitentiæ fructus & remedia aduolarent. Ille enim vir B. diu noctuq; in Dei laudibus peruigil adstabat, vt vix parumper ab Ecclesia ad corporis res necessarias interdum recederet, aut quippiam vel cibi, vel somni perciperet.

In quodam virginum monasterio asseruatur.

Loquitur præcisa lingua.

XIV. Ea tempestate Theodoricus Rex & Ebroinus synodum multorum Episcoporum ad quandam villam conuocârunt. Et eccè inter cæteros euocatum Diddonem, qui sanctum virum Leodegarium cum Guaimero ab eius sede abstraxerat, pœnis subdiderunt, & condemnatum atq; decaluatum, expulerunt à sancta congregatione. Deinde actus in exilium, & tandem capite damnatus, pœnas eorum luit, quæ in sanctum Episcopum dolose perpetrârat. Alij quoq; Episcopi à Rege per Ebroinum simili fere pœna mulctati, in perpetuum exilium deportati sunt. Porrò Guaimerus qui Diddoni socius fuerat ad exequenda in sanctum virum Ebroini iussa, cum ab eodem Ebroino, q; eius tyrannidi assensisset, per fraudem esset in Episcopum promotus, in eius indignationem, Dei, vt putatur, nutu incurrit, multis flagellis cæsus, turpissimeq;, vt decebat iusti proditorem, condemnatus, laqueo suspēsus est, & trāsmissus in tartarū. Morabatur eo tempore B. Leodegarius in virginū supradicto monasterio. Iussus est aūt etiam ipse accersiri ad synodū, nō tamen, vt aiunt, concilio interfuit, sed seorsum Rex & Ebroinus cum eo sermonem contulisse feruntur, multaq; ab eo futura illis prædicta fuisse, quæ euenisse manifestum est. Ebroinus vero in sua malignitate perseuerans, Multum te, ait ad virum Dei, grandiloquentia tua ad dicendum extimulat. Martyrē te fore suspicaris, idcirco hac temeritate vteris. Multum vero te extendis sed frustra tale premium expetis. Vt enim commeritus es, ita martyrio potietis. Cupiebat Ebroinus sanctum virum in anima & corpore perdere, & cui iam omnem seculi gloriā ereptam cernebat à sanctorum quoq; meritis excludere. Sed quibus rebus ille sibi videbatur eum à Christo auellere, iisipsis id efficiebat, vt Christo, quem desiderabat, magis adhæreret. Quantum enim crescebat eius pœna, tantum etiam præmia augebantur.

Diddo dat pœnas suæ in S. Leodegarium crudelitatis.

Item Gualmerus,

Cupit Ebroinus S. Leodegarium in anima & corpore perdere.

XV. Tradidit autem illum cuidam Chrodoberto, iubens vt eū multa cura custoditet: Veniet enim quandoq;, ait, tempus, quo tollatur è medio. Ille acceptum eum, duxit ad domum suam. Cernens vero eum ex itinere & morbo defessum, iussit refocillandi eius causa potum ei præberi. Sed priusquam ad eum pincerna veniret, ingens lux instar circuli è cælo descendens, super caput eius resplenduit. Tum illi qui aderant: Quid sibi vult, aiunt, domine, q; super caput tuum sphærica figura apparet, cælitus lapsum lumen splendidissimum, cuius nos antehàc nunquā simile vidimus? Ille vero in terram prostratus: Gratias ago tibi, inquit, omnipotens Deus, omnium consolator, q; super me seruum tuum tale dignatus es ostendere miraculum. Porrò reliqui omnes, conspecto eo lumine, tanquā extra sese in ecstasim rapti, tandē collectis viribus, simul laudauerunt Deum, & ad se mutuo cōuersi, dixerunt: Reuerà hic homo seruus Dei est, simulq; promiserunt, se toto corde velle ad Deum conuerti. Atq; ita eius sermonibus pene omnes, qui in illa domo erant, paterfamiliâs, eius coniunx & familia tota, conuersi sunt ad Dei cultum. Quotquot autem eius famam percepêre in locis adiacentibus, ad eum concurrebant, verba salutis audituri. Ille vero non cessabat sua prædicatione docere omnes, quemadmodum ad regna cælorum possent peruenire.

Magna lux cælitus descendit in S. Leodegarium.

Multos cōuertit, sacta sua prędicatione.

XVI. Sed non multo euoluto tempore, cum iam præpotens Deus pro tam insigni patientia decreuisset remunerare fidelem seruum suum, Ebroinus iam obstinatus, volēs suam in eum crudelitatem perficere, velocissimos post eum equites misit, qui eum neci darent. Illi ergo acceptum eum è domo viri illius, cui custodiendus datus erat abduxerunt per loca ignota. Cumq; ad certum locum ventum esset, illic constitit, ita dicens: Non opus est, filij, vt diutius vos fatigetis. Cuius causa huc venistis, id ocyus perpetrate, vt satis fiat voto vestro. Ad eius autem cædem quatuor missi erant: è quibus tres prouoluti ad pedes eius, rogabant, vt ipsis veniam daret, & suam benedictionē impertiret. Quartus vero superbe erectus, districto gladio paratus erat ad perpetrandam cædem.

Quatuor equites mittuntur ad trucidādum virum Dei.

XVII. Postquam autem data benedictione, percussoribus suis bene precatus est vir Dei, & verbum Dei eis ministrauit, in preces incumbens, ait: Domine Deus omnipotens, pater Domini nostri Iesu Christi, te benedico, te glorifico, qui me dignatus es ad hunc certaminis perducere diem. Oro & obsecro te, Domine, vt tuæ pietatis misericordiam mihi impertias, & sanctorum tuorum meritis dignum me facias, & eorum participem, vitæque æternæ consortem. Ignosce illis, qui affligunt me: quandoquidem ego, clementissime pater, per eos credo me in conspectu tuo glorificandum. Dum hæc diceret, percussor sublato gladio amputauit caput eius. Ferunt tum erexisse sese corpus eius, & quasi horæ vnius spatio stetisse. Id conspicatus percussor eius, pede eum trusit, vt citius in terram corrueret. Sed miser ille nō diu post arreptus à dæmonibus & mente captus, diuina in eum vltione animaduertente, in ignem se coniecit, & mortuus est. Iussu autem coniugis viri huius Chredoberti, in villā Sarcingensem

Anno 650. capite plectitur, & percussor eius malè parit

m: agn

magno omnium luctu deportatus à ministris, & cum vestibus, in quibus trucidatus fuerat, in exiguo oratorio B. martyr sepultus est sexto Nonas Octobris. In quo monumento annis duobus & dimidio humatum fuisse aiunt.

XVIII EA tempestate sacerdos quidam, eius oratorij curam gerens, lumen splendidissimum noctibus didicit eo in loco absq; humano ministerio fulsisse. Eius rei fama in vicina loca sese diffudit. Itaq; multa languentium turba ad B. martyris venerationem orationis causa eò adueniens, à diuersis morbis liberata est: Claudi gressum, cæci lumen recepertint: purgati sunt ab impuro spiritu dæmoniaci, nec raro in venerando illo loco lumen emicuit, quemadmodum illius Ecclesiæ sacerdos, testatur. Eiusdem sacerdotis minister, clericus & custos illius Ecclesiæ, quadam nocte rebus suis omnibus per fures spoliatus est, in quibus fuit etiam caligula B. martyris, quam pro eius reuerentia apud se absconditam habuerat. Is ergo mature ab oratorio surgens, ad domicilium suum abiit, & omnia sua ablata conspexit. Propere ergo redit ad beati viri sepulcrum, orans vt furto erepta restituat. Et quidem tota ille die & nocte in oratione & psalmodia ad eius tumulum ieiunus permansit, atq; inde reuersus domum, res suas omnes sibi redditas inuenit. Serui quidem illius, qui hoc furtum fecerat, dominus iurauerat, nequaquam id eum perpetrâsse: sed domum reuersus, mox abiit è vita. Seruus quoq; scelus, quod admiserat, male consummauit. *Multa miracula ad sepulchrum eius.* *Diuinitus punientur sacrilegi fures.*

XIX. TVM vero fama sanctitatis B. martyris longe lateq; manauit, & paulo post ea, quæ gesta fuerant, ad Ebroini quoq; notitiam peruenere. Ille vero nũcium clam misit, qui accurate inquireret, & rem certam ad ipsum referret. Pareat nuncius, venit ad B. viri tumulum, discit à custode, vbi sit humatus sanctus martyr. Propius inde accedens, non solum precari non vult, sed etiam per contemptum pede humum percutit, & Dei virtutem nesciens, stulte & impie dicere non veretur: En mortuum, nulla virtutum signa efficientem. Abit inde, sed priusquam nunciare posset ei, à quo missus erat, in seipso martyris virtutum experitur, in ipso itinere subito è vita sublatus. Id vbi resciuit Ebroinus, apud sese tacitum habet, nec cuiquam præter coniugem id indicare ausus est, ne forte crescente gloria martyris, ipsius apud populum existimatio diminueretur, vt qui tale lumen extinguere conatus sit. Sed interim tamen, quanto plus miser ille virtutes B. viri latere cupiebat, tanto illorum fama vbiq; augescebat magis. Tribus inde vere elapsis annis, omni lachrymarum fonte plangendus Ebroinus, qui illustrem hanc lucernam nitebatur extinguere, iuxta Domini sententiam, cum multos ipse gladio interemisset, gladio percussus interiit. Infelix sane ac miser, tantis auctus honoribus, & per cuncta mundi climata eius industriæ propagata fama, apud mortales cũ primis celebris, quandoquidem noluit conuenienter præcepto Domini Saluatoris, inimicis suis veniam dare, sese misere perdidit, permultos ad cælestia regna transmisit. *Iustas luit mortis pœnas nũcius quidam.* *Matth. 26.* *Ebroinus misere perit* *Matth. 5.*

XX. POSTQVAM autem miser ille viuendi finẽ fecit, cum multa laude in palatium earum rerũ rumor penetrauit, quas ille diu supprimere studuerat. Aderat tum illic magna Episcoporũ & Procerũ frequentia. Qui cum inter se de sancto martyre conferrent, admirarenturq; ea, quæ de illo dicebantur, vir sanctissimus Ansoaldus Pictauorum Episcopus, Vtinam, inquit, liceret mihi, in mea parochia habere corpus eius, quem meum constat fuisse parentẽ. At vero Ermencharius, beati viri in Episcopatu Augustodunensi successor, Iure quidem, inquit, mihi dabitur viri huius corpus: cum iustum sit illic eum requiescere, vbi fuit Episcopus. Deniq; Vindicianus præsul Atrebatensis, in cuius diœcesi interemptus erat, ita dixisse fertur: Nequaquam ita fiet, vt vos sancti pontifices locuti estis: sed mihi fiat potestas sacrum beati viri corpusculum retinendi, quippè qui illi loco datus videatur, in quo dignatus est quiescere. Tum vna omnium Episcoporum, qui illic aderant, sententia fuit, vt ieiunia & orationes in hoc conflictu fierent, vti sic dignaretur Dominus ostendere, in cuius diœcesi iure sacrum illud corpus condendum esset. Indicto igitur ieiunio & precibus, tres chartulas, eorum sententiam continentes, altari imposuerunt, vt expletis precibus Dominus declararet, cui beati martyris corpusculum esset tradendum. Completis ergo precibus, & Missarum solenniis celebratis, vnus ex ministris iussu pontificum dubiam manum immisit sub altaris pallam: eaq; retracta, quid agendum esset, apparuit. Id conspicati omnes, qui huic spectaculo aderant, acclamârunt Ansoaldi pontificis esse iustiores preces, chartula extracta id satis declarante. Ità ergo sine vlla ambiguitate confirmato concilio, cuidam viro Dei, Abbati suo, Audulpho, qui à sancto martyre nutritus fuerat, Ansoaldus præcepit, vt ocyus pro sancto corpore proficisceretur, & cum debita reuerentia illud vsq; ad Pictauiense solum perduceret: vt vbi sese diuino cultui mancipârat, illic eius lucerna perpetuo emicaret. Fecit vir Dei Audulphus, vt Episcopus imperârat, & propere abiit ad locum, in quo sanctum illud corpusculum quiescebat. *En quanti fecerit antiquitas sanctorum reliquias.* *Transfertur sanctum corpus eius ad Pictauiense solum.*

XXI. VBI id audiêrunt, qui in circuitu eius loci habitabant, tum monachi, tum alij vtriusq; sexûs homines, magna deuotione compuncti, confestim eo aduolârunt: & cum magna partim lætantium, partim flentium turba, sancti martyris, vt Rex iusserat, loco suo motum est corpus. Iter autem illis facientibus, res passim diuulgata est: & eccè vndiq; sua sponte dextra læuaq; accurrunt plurimi ex monasteriis, villis ac viculis: monachi, clerici, laici, cũ Crucibus, cereis, suffitu & odoribus suauissimis procedunt obuiam, tanta hominum frequentia, vt vix quisquam ad feretrum posset accedere, sublatumq; in humeros portare. Quotquot enim aliquo laborarent morbo, si feretrum manu contingere possent, ilico sanabantur. nec cuiquam negabatur sanitatis beneficium, si ex fide feretri operimentum, aut eius fimbrias tetigisset. *Magnum hominum studium & deuotio erga sacrum martyris corpus.*

XXII. INTER hæc ventum est in villam Gaudiacum Carnotensis parochiæ, vbi erat puella Radinga, quæ in parentum domo septem annis iacuerat cæca, muta & paralytica. Allata vero à parentibus ad B. martyris feretrum, ea nocte dormiens per visum vidisse fertur duos viros splendidissimos, cum aliis illic adstantes. Cumq; euigilâsset, & visionem admiraretur, oculi visum, pedes gressum, lingua loquendi recepit facultatem. Itaq; exclamans, ait: Gratias tibi ago, omnipotens Deus, quod per sanctum martyrem Leodegarium sanitati restituta sum. Ab hac laude membris omnibus sana erecta, cum parentibus domum abiit, diu post victura. *Puella sanatur, cæca muta & paralytica.*

XXIII DEINDE cũm in Turonensis territorij Solcanum vicum peruenẽre, quædam dæmoniaca à parentibus per brachia tracta, clamare cœpit se nolle ad sancti viri feretrum accedere. Sed eo inuita perducta, cum paululum tetigisset feretri operimentum, à dæmonio mundata est. Igitur ad sese rediens, nolebat à feretro separari, timens ne rursus arripẽretur ab hoste, à quo se cernebat liberatam. *Item dæmoniaca.*

XXIV INDE ventum est in Turonensem vrbem. Id audiens ciuitatis Episcopus, qui tum aderat, *Ruotbertus, cum choris psallentium & lampadibus iuit obuiam, acceptumq; cum suis feretrum, per mediam duxit vrbem. Ibi tum quædam mulier, quod diceretur occidisse maritum suum, collo ac manibus catenis vincta, ita exclamauit: Subueni mihi B. Leodegari: quandoquidem innocens pereo, à falsis accusatoribus alligata. His dictis, mox rupta catena, à collo & manibus decidit. Quam illa coniecit in feretrum, compertaq; est ablq; noxa dedisse pœnas. *Berthw.* *Liberatur innocens mulier.*

XXV. CVM sic autem idem pontifex sacrum corpus cum magnis laudibus per suam parochiam deduxisset, & intra Pictauiense solum peruenissent, paululum in vico Egorande quieuit: vbi claudus quidam occurrens, postquã ad sacrum corpus in preces sese prostrauit, statim reualuit: & in pedes erectus, incolumis abscessit. *Claudus ambulat.*

XXVI AVDIENS id quædam mulier, cuius manus propriam amiserant formam, digitis adeo incuruis, vt mediæ palmæ infigerentur, & vngues intra carnem hærerent absconditi, inuocato Dei nomine sancti martyris, sanata est: & gratias agens Deo, domum repetiit.

ILLVD verò nequaquam silentio premendum est miraculum, quod cum vir Dei Ansoaldus Episcopus Pictauorum, sacrum didicisset aduentare corpus, velocemq; misisset nunciũ, qui ex villa ipsius, quam Interamnẽ vocant, abunde vinum promeret, vnde pauperes & reliquum vulgus, quod sanctum corpus prosequebatur, reficiet posset, idq; ita factum esset: non diu post indicatum est, omnia vasa, quę in cella, vnde vinum depromptũ fuit, pene vacua remanserant, adeo redundare, vt vinũ in pauimentum manaret, & nihilo minus vasa manerent plena. XXVII.

Vasa diuinitus redundant vino.

POST hæc cum ad Vigennam fluuium, vicumque Sannonensem venissent, ventus contrarius vndas commouit. Metuentes itaq; nautæ, nolebant admittere, vt in nauim intrarent, ne nauigantes flumen, in discrimen coniicerentur. At vir Dei Audulphus Abbas, cuius curæ sacrum corpus commissum erat, sancti martyris meritis fidens, eos compulit, dicens: Mittite in nauim, & transite securi, potest nanq; Deus per sancti sui merita has sedare vndas. Cum ergo sacrum corpus esset naui impositum, & nautæ iam nauigare cœpissent, confestim vndæ subsederunt, & fluuium prospete transmiserunt. Illis vero nocte in Ecclesia quiescentibus, quædam peregrina mulier cum cæco infantulo aduenit, tota illa nocte in oratione peruigilans, & eccè manè videt infantulo redditũ lumen, quod amiserat. XXVIII.

Sedatur tẽpestas.

Infans recipit lumen.

INDE recto itinere venerunt ad Gelnagum villam, ad quam vir Dei Ansoaldus obuiam progressus est cum turba Clericorum, vulgi & pauperum, cum thuribulis & suffimentis, cum Crucibus & accensis cereis, cum hymnis & canticis: sacrumq; corpus excipiens, perrexit ad vrbem. Vbi tum quædam erat fœmina, multis annis adeo curua, vt caput propemodum genibus inhæreret. Cumq; ea paululum sublatis oculis ad sancti martyris feretrum precata esset, corpori eius pristinus vigor rediit. Mirabatur pontifex & qui ei adstabant, virtutem Dei & B. martyris eius. Deinde cum canticis & magnis laudibus in suburbanam peruenêre Ecclesiam, in qua beata Radegundis quiescit. Ibi vero quidam curatus est paralyticus, idemq; aliquantisper feretrum secutus, permãsit incolumis. Vbi autem ad B. Hilarij basilicam apportatum est sacrum corpus, alius paralyticus in via iacens, tacto feretro, surrexit sanus. Paulo post cæca puella inuocans sanctum martyrem, lumen recuperauit: atq; ad eius tumulum perueniens, vsq; in præsens deuota ei inseruit. XXIX.

Mulier contracta erigitur.

POSTEA vero sacro corpore ex vrbe Pictauiẽsi ipsius Episcopi Ansoaldi & sacerdotum ac ministrorum eius humeris aliquantisper exportato, atq; vsq; ad viculum Zezolliolum honorificentissime perducto, magna turba monachorum ex S. Maxentij cœnobio, vbi quandoq; Abbatis erat functus ministerio, lætabunda in eius venit occursum, suumq; pastorem magno studio suscipiens, cum psalmodia in Ecclesia pernoctabat. Mane vero quædã mulier attulit infantem trium fere annorum, prope exanimem, qui priusquam ad corpus sancti viri accederet, fertur expirâsse animam. At nihilo minus mater eum sub feretro deposuit, & cum lachrymis inuocans sanctum martyrem: Domine mi, inquit, redde mihi filium meum. Ità trium fere horarum spatio illa deprecante, quasi de graui somno euigilans infans, voce qua potuit, ait ad matrem: Mater mea, vbinam es? Tum illa gaudens recepit filium rediuiuum, quem planxerat extinctum. Fuit hoc sane ingens & stupendum miraculum, vnde etiam magna in populo fides excreuit de tanti viri sanctitate, cuius gloria manet in cælo sempiterna. XXX.

Infans mortuus reuiuiscit.

RVRSVS ergo sublatum est beatissimi martyris corpus, & eo, quo par erat honore deportatum. In itinere autem occurrerunt ei duo pauperes, vir cum coniuge sua, alter vno, altera vtroq; carens oculo. Vtroq; ad feretrũ accedente, mulier non hęsitans amborum oculorum recepit lumen: vir dubitans, mansit etiam altero lumine orbatus. Prius autem, quam accederent, vir funiculo trahebat cæcam vxorem: Postea vxor videns, vicem reddidit viro, cæcum eum ducens per viam. Inde perrexerunt ire ad B. Maxentij monasterium: in quo cum vir beat° primo cœperit peruersorum hominum animos traducere ad colendum Deum, non sine iustissima Dei prouidentia factum videtur, vt ibidem superioris vitæ exemplis etiam miraculorum gloriam adiungeret. XXXI.

Merito fidei cæca illuminatur.

ET quidem cum monachi eius cœnobij in eius properarent occursum, puella in atrio eius paralytica, atq; omnium membrorum officio destituta, cum sancti Leodegarij nomen audiisset, sanam se sensit. Id miraculum cõspicati sunt, qui illic aderant, mox verò tanta vndiq; confluxit multitudo, vt atrium vix sufficeret capiendis hominum turbis. XXXII.

Paralytica fit sana.

INTEREA mulier quædam cæca, ex longinqua regione veniens, cum ad sancti martyris adiisset tumulũ, lumen recepit. Adolescens quidam, itemq; puella à dæmone vexati, tremebundi eò venerunt, & per vomitum dæmone vnà cum sanguine reiecto, curati sunt. Innumera alia per id tempus sancti martyris virtutum signa claruêre. Sanabantur cæci, surdi, muti, aridi, claudi, dæmoniaci. XXXIII.

Cęca & duo dæmoniaci curantur.

PORRO in sancti martyris honorem, iubente Ansoaldo pontifice, opera Adulphi Abbatis monasterij, amplissimum extructũ est templum, cuius alia structura est, quam cęterarũ basilicarum. Eo templo exædificato, idem pontifex votum suum executurus cum omnibus Ecclesiæ suæ sacerdotibus, multisq; proceribus & magna populi caterua eò venit, & cum magnis laudibus sepulturæ mandauit corpus beatissimi martyris. Quo in loco quotidiè cumulantur virtutum insignia in laudem & gloriam Domini nostri Iesu Christi, cui est honor & virtus in secula seculorum, Amen. XXXIV.

Insigne templum cõditur in honorem S. Leodegarij.

AN. 1240. VITA S. THOMÆ HEREFORDENSIS IN ANGLIA EPISCOPI, CVIVS AVTHOR FIDE DIGNVS EST, LICET ANONYMVS. STYLVM ferè mutauit F. Laur. Surius.

2. OCTO. S. Thomæ parentes. Pietas adhuc pueri.

ANCTVS Thomas Herefordensis Episcopus, in Britannia maiori, quam nunc Angliam vocant, claris ortus est natalibus, patre Vuilhelmo de Cantilupo, matre Milicenta Comitissa Ebroicẽsi. In ipsa pueritia puer docilis, ætatẽ moribus superans, nulli animum voluptati dedit: sed à teneris annis Deũ timere, & colere cœpit. Cum enim literarum studiis imbuendus traditus esset, quotidiè preces, quas horas Canonicas vocant, dicere, & Missæ interesse solebat. Studiorum autem causa primò ad Academiam Oxoniensem, inde Lutetiam se contulit, vbi Logicæ operam dans, & philosophiæ secreta rimatus, magisterij titulo ornatus est. Posteà Oxoniam reuersus, Iuris Pontificij Doctor, & Academiæ eius Cancellarius creatus est. Quo in munere prudenter studuit causas discutere, ex æquo & bono ferre sententiam, actiones suas ad virtutis præscriptum componere, morum honestati deditus esse. I.

Fit Cancellarius regis Angliæ.

PORRO cum eius fama increbresceret, quãuis inuitus, coactus est esse Henrici tertij Angliæ Regis Cancellarius. Erat nanq; sermone verax, consilio prouidus, in sua administranda functione fidelis. Et cum in plerisq; honores mutent mores, non in melius quidem, sed in deterius: ille tanto affectus honore, in dies seipso melior fiebat, atq; in quibuslibet causis vel negoclis tractandis manus ab omni prorsus munere excussit. Nec propter diuitum superbiã tumentium fastum à veritate deflexit: nec propter pauperum abiectionem ab eis aures suas auertit, & misericordiæ atq; humanitatis officia negauit. II.

POSTQVAM